SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК
Пам'ятаймо про Україну!
VOL. XCVIII. No. 110. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 12, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 12-го ЧЕРВНЯ 1991 Ч. 110. РІК XCVIII.

УКРАЇНА ПЕРЕБРАЛА КОНТРОЛЮ НАД ПІДПРИЄМСТВАМИ

Київ (ПС УРП). — Тут у четвер, 6-го червня, Верховна Рада ухвалила закон, який переводить під контролю України всі державні підприємства і організації союзного підпорядкування, які розташовані на території республіки. В постанові сказано, що закон вступає в силу негайно після ухвалення його.

Таке рішення парляменту зумовлене тим, що союзні міністерства, не чекаючи на підписання союзного договору, почали активно створювати зі своїх підприємств на території України акціонерні об'єднання, щоб не допустити їх переходу під контролю республіки, а пізніше у власніть республіки. Виробники автомобілів, наприклад, вирішили в такий спосіб відібрати в республіки автобусний завод у Львові.

Закарпатська Обласна Рада запропонувала проєкт вільної економічної зони, згідно з яким 90% промислового потенціялу области належить Москві. Підприємства, розташовані на Закарпатті належать господарствам в Ухті, Тюмені, Вологді, Челябінську, Комі АССР. І володарі їх створюють спільні підприємства з закордонними на території Закарпатської области. Москва також наказала розпочати добування золота, знайденого в Закарпатті.

Керуючись законом про економічну самостійність України та декляраціею про державний суверенітет республіки, Верховна Рада захищає майнові права та економічні інтереси республіки. В одному з пунктів постанови Верховної Ради сказано: „Не мають юридичної сили і не підлягають виконанню законодавчі акти і рішення союзних органів щодо власности об'єктів розташованих на території республіки, які прийняті без узгодження з вищими органами державної влади і управління УССР".

Повідомлення про це надіслано до Верховної Ради СССР, Президента СССР і Ради Міністрів СССР. Про власність інших республік на території України найближчим часом відбудуться переговори між республіками.

Постанова про перехід під юрисдикцію України союзних підприємств і організацій ухвалена конституційною більшістю в парляменті, а саме 330 голосами. Лише один голос був „проти".

ЗАРЕЄСТРУВАЛИ БРАТСТВО

В Івано-Франківському виконком Обласної Ради народних депутатів зареєстрував новоутворене Братство Української Повстанської Армії (УПА) Прикарпатського краю. Квартира братства знаходиться в Івано-Франківському.

НЮ ЙОРК ВІТАВ ГЕРОЇВ

Ню Йорк. — 24,000 американських вояків і військовослужбовців країн антиіракської коаліції пройшли в понеділок, 10-го червня, по „Каньйону героїв', як називають розташований між хмародерами відрізок Бродвею від парку Беттері на півдні до міської ратуші на півночі.

Не менш як два мільйони мешканців Ню Йорку і гостей міста вітали героїв переможної війни з Іраком, в результаті якої саддамівська армія була вигнана з Кувайту. У перших рядах йшли ті, які відіграли вирішальну ролю у війні з Іраком — головнокомандуючий армією союзників генерал Норман Шварцкопф, голова Об'єднаного комітету начальників штабів генерал Колін Павелл і секретар департаменту оборони ЗСА Ричард Чейні. Підвищене зацікавлення до паради було викликане ще й тим, що два вищі воєначальники — „місцеві мешканці": генерал Павелл народився у Ню Йорку, в Гарлемі і виріс у Бронксі, а генерал Шварцкопф — у стейті Ню Джерзі.

„Ласкаво просимо додому!" — таку назву мала парада, яку називали ще по-військовому „операцією". І почалася вона по-військово му — з висадження на берег Мангеттену кількох тисяч американських і англійських вояків. 2,500 морських піхотинців висадилися в парку Беттері з корабля „Нассо" і 1,000 прибули туди на паромі. Британський військово-морський десант висадився на березі Гадсону, прибувши туди з нюджерзького міста Гобокен.

На чолі колони йшли учасники операцій „Щит пустині" і „Буря пустині" — спочатку американські вояки, за ними — вояки союзних держав. Вслід за учасниками війни з Іраком йшли американські ветерани, які воювали в Індокитаї і Кореї.

Перед початком паради посадник Ню Йорку Дейвид Дінкінс і губернатор стейту Ню Йорк Маріо Куомо вітали Чейні, Павелла і Шварцкопфа з трибуни, встановленої поряд з міською ратушею. Д. Дінкінс вручив кожному з командирів пам'ятні ключі від Ню Йорку.

Коли герої війни йшли по Бродвею, з вікон багатоповерхових будинків вниз сипалися конфетті, стрічки і квіти, а в повітря піднімалися тисячі різнокольорових бальонів.

„Ця парада буде парадою всіх парад", — обіцяв кілька тижнів тому мейор Дінкінс. Ця його обіцянка справдилася: і кількістю уча**сників і кількістю глядачів операція „Ласкаво просимо додому!" перевершила всі попередні паради на „Кеньйоні героїв".**

„Волл Стріт Джорнал" перестерігає Уряд ЗСА перед обманом СССР

Ню Йорк. — Престижева газета „Волл Стріт Джорнал" помістила у числі з 4-го червня аналітичну статтю свого співробітника Гайнца Керна під заголовком „Совєти знову нас обманули", у якій розповідається про те, як Совєтський Союз виповняє умови договору про зменшення війська і звичайної зброї.

Після зустрічі державного секретаря Джеймса Бейкера з совєтським міністром закордонних справ Александром Безсмертних, яка відбулася недавно в Европі, — пише Керн, — Вашінґтон мусів зайняти якесь становище у справі дальших переговорів у справі підписання нового договору про зменшення атомової стратегічної зброї, бо виявлені совєтські шахрайства із звичайною зброєю становили загрозу, що такий договір не буде ніколи підписаний. Правда, у Вашінґтоні і в Москві робили все можливе, щоб тримати цю справу актуальною з огляду на недалекі вже наради сімох індустріяльних **держав**, можливість цілковитого розпаду комуно-московської імперії, яку у західньому світі і так вже почали називати **„країною** Четвертого світу". Крім того допомога З'єднаних Стейтів Америки і взагалі західніх спільнот — це остання шанса для диктатора Міхаїла Ґорбачова в противному випадку він, як пишуть інші політичні аналітики, не вдержиться довше, як три-чотири місяці.

„На протязі двох останніх років, каже Керн, Кремль переконував нас в тому, що він знищить половину запасів звичайної зброї, згідно з договором з 1989 року, але натомість вся зброя, яка мала бути знищена, була перекинена за Урал, тобто на територію куди договір не сягає. Великі труднощі, які постали з браку транспорту для довозу товарів і забезпечення населення, були використані для масового перевозу зброї та бойової техніки в іншу частину СССР". В такий спосіб з европейської частини СССР і східньоевропейських країн було перекинено кількадесять тисяч танків, панцерних возів, грузовиків, артилерійських і ракетних **систем, бойових** гелікоптерів, джетів, бомбовиків тощо.

Очевидно, після того совєтська урядова статистика радикально змінилася, почали показувати значно менше зброї й іншого бойового виряду. Крім того головне командування армії, на виразну вимогу міністерства оборони СССР, переформувало (може тільки на папері) три повні моторизовані дивізії і перевело їх до „морської піхоти" і військ міністерства внутрішніх справ, які також не підлягають договорові.

В результаті, завдяки усім тим московським маніпуляціям, кремлівські пропаґандисти зуміли скрити 70,085 різних військових одиниць і зброєневих систем. Таким способом Москва звела нанівець два пункти договору. В першу чергу загроза від комуно-російського імперіялізму і мілітаризму далі існує, але вона тільки відсунена більше на схід; подруге, Вашінґтон і Москва таки не зуміли досягнути порозуміння у справі контролі і тому Уряд президента Джорджа Буша не може заґарантувати народові ЗСА і вільному світові, що загроза зі Сходу минулася. Одним словом кремлівські лідери „підвели Захід під дурного хату" і своїми обіцянками створили атмосферу, у якій Буш мусить заспокоювати Захід, що нібито все в порядку і треба, мовляв, переходити тепер до чергової фази роззброєння, тим разом атомового.

Керн натомість пропонує стримати всякі переговори з Москвою поки СССР не полагодить усі приховані справи з першим договором про звичайну зброю і дасть можливість комісії ЗСА перевірити, що сталося з бойовою технікою. Такий спосіб поведінки Москви свідчить про **дальше загрозливе існування** холодної війни і про це треба сказати світові відкрито, — пише у висновку Керн.

ЗУСТРІЧ НА ВЕРШИНАХ ВІДКЛАЛИ НА КІНЕЦЬ ЛИПНЯ

Вашінґтон. — З огляду на нібито непередбачені політичні і технічні труднощі, які заіснували у переговорах про зменшення атомової стратегічної зброї між З'єднаними Стейтами Америки і Совєтським Союзом, запропоновану зустріч на вершинах між президентом Джорджем Бушем і Міхаїлом Ґорбачовим відклали аж на кінець липня, а дехто каже, що вона може відбутися значно пізніше, якщо взагалі відбудеться, бо президент Дж. Буш плянував підписати відповідні договори під час зустрічі, а не відбувати вершинну конференцію тільки для теоретичних міркувань.

У другій половині липня, від 15-го до 17-го „велика сімка", тобто сім індустріяльних держав світу, відбуватимуть свої наради в Лондоні і від їх перебігу та ухвал також багато залежатиме у якому дусі відбуватимуться розмови між Вашінґтоном і Москвою в дальшому майбутньому. У Вашінґтоні стало відомо, що не тільки емісари теперішнього кремлівського керівництва вмішуються до внутрішніх справ сімох індустріяльних держав і намагаються внести між ними непорозуміння, але навіть сам совєтський диктатор генеральний секретар ЦК КПСС і президент СССР М. Ґорбачов використовує кожну нагоду, включно з передачею йому Нобелівської нагороди миру, щоб заставити багатші країни Заходу не тільки запросити його на Лондонську конференцію, але схилити їх до більшої економічної допомоги для СССР.

Пресовий секретар Білого Дому Марлин Фицвотер заявив, що Уряд президента Дж. Буша підходить до справи підписання нового договору про зменшення атомової стратегічної зброї дуже реалістично і бачить, що до Лондонської конференції „великої сімки" ані ЗСА, ані СССР не є спроможні відповідно приготовитись до підписання договору. Фицвотер ще не подав остаточної нової дати зустрічі на вершинах, але він переконаний, що вона відбудеться (якщо) при кінці липня, або навіть на початку серпня. „Ми покищо не відрікаємося самої ідеї відбуття такої конференції, але в цьому випадку час не грає ролі. Договір треба належно підготовити, без сполучення його з побічнимни справами і проблемами, наприклад, економічною допомогою для СССР, бо одне з одним немає нічого спільного", — заявив Фицвотер.

Державний секретар ЗСА Джеймс Бейкер передав становище Уряду ЗСА міністрові закордонних справ СССР Александрові Безсмертних, який після консультації зі своїм урядом, дасть відповідь за кілька днів.

Зміна Адміністрації Буша дещо зменшила також критику на внутрішньому ринку, бо чимало членів Палати Репрезентантів і Сенату, демократів і республіканців, піддали гострій критиці політику Дж. Буша і заявили, що він дуже поспішає з підписанням нового договору з комуно-московськими імперіялістами, а тим часом вони ще не виконали попереднього договору про звичайну зброю підписаного у Парижі. Зброю вони повивозили за Урал, а армійські одиниці (цілі дивізії) перевели до категорії морської фльоти. Одним словом обрудили ЗСА і решту країн вільного світу. Республіканці і демократи заявляють, що ЗСА не потребують „штучних" договорів і не будуть толерувати обманливої політики.

Одним словом ситуація на відтинку переговорів про зменшення атомової стратегічної зброї радше погіршується, бо реалісти побачили, що самими фальшивими договорами з Москвою ЗСА не зменшать мілітарної загрози СССР для вільного світу, а радше її збільшать, бо самі роззброюються, а совєтським імперіялістам дозволяють тримати наоливлену, прикриту і заховану зброю у попередньому числі.

Показали відеозапис суду

Київ (УНІАР). — Тут 5-го червня суд над Степаном Хмарою та п'ятьма іншими особами почався із вже традиційного повідомлення про перенесення судового засідання на невизначений термін. Цього разу формальною причиною для такого рішення служило те, що у залі суду не з'явився захисник Олександра Ковальчука. С. Хмара виступив із заявою про відтягнення народного судді Білоусенка. За словами Хмари, на суддю лягає провина за фактично закритий характер судового засідання, порушення процедури ведення суду, порушення норм кримінально-процесуального права. Досі не знайдено відповідного приміщення для відкритого судового засідання. Заля, що вміщує 60 осіб, на третину була заповнена членами внутрішніх військ. Підсудний Ковальчук намагався виступити із заявою, охоронці накинулися на нього, зчинилася сутичка, підсудних оточили два десятки військових, посипалися удари кийків.

Суддя Білоусенко переніс **судове засідання на 17-го червня. П'ятеро звинувачених у справі С. Хмари на знак протесту відмовилися залишити залю судових засідань. Застосувавши силу, конвой виволік підсудних із залі. Солдати внутрішніх військ били підсудних відверто, на очах родичів і у присутності народного суду. С. Хмару група військових витіснила з приміщення суду.**

Цього ж дня у приміщенні Спілки Письменників України відбулася пресова конференція, під час якої показано відеозапис, знятий у залі суду незалежною Рух-студією „Тризуб". На пресконференції виступив С. Хмара.

Н. МАТВІЄНКО В БАФФАЛО

Баффало, Н. Й. — Тут у середу, 19-го червня в приміщенні школи МекКінлі відбудеться концерт славної української співачки Ніни Матвієнко. Початок о год. 7:30 вечора. За інформаціями слід телефонувати на число (215) 437-4815.

ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТИ

Ірвінґтон, Н.Дж. — Громадський Комітет в околиці Нюарку, Н.Дж., влаштовує в неділю, 16-го червня відзначення 50-ліття відновлення української держави, яке відбулося 30-го червня 1941 року. Імпреза почнеться о год. 4-ій по полудні в УНДомі, 140 Проспект авеню в Ірвінґтоні, Н. Дж. В програмі — мистецька частина і бенкет.

Розпочалися передвиборчі мітинґи в Росії

Москва (ПС УРП). — Тут у вівторок, 4-го червня, у Пушкінському парку, розпочали обговорення кандидатур на пост президента Росії.

В годині 6-ій вечора тут з'явилися дебелі самовпевнені особи з меґафонами, через які закликали москвичів взяти участь у обговоренні кандидатур. Майже з перших слів з меґафонів прозвучали вимоги: „Євреїв просимо залишити площу!" Після цього запалав передвиборчий щит з портретом Боріса Єльцина. Натовп обурено загудів, а з гучномовця почувся наказ: „Голосувати тільки за генерала Макашова! Хто з цим не згоден, підходьте — дамо в морду!"

На вигуки з натовпу: „Фашисти! Фашисти!" молодчики лише реготали.

Московський відділ Української Республіканської Партії поширив летючки з закликом до своїх земляків-українців, які живуть на території Росії, віддати свої голоси на виборах за Б. Єльцина. На виборах посадника Москви закликають голосувати за Гавриїла Попова, а в Ленінграді — за Анатолія Собчака, які послідовно боряться проти комуністичної диктатури.

М. Руденка та Г. Костюка названо першими лавреатами ім. В. Винниченка

Київ. — У тамошній газеті „Літературна Україна" повідомляють, що Український фонд культури заснував свою престижну відзнаку-премію імені Володимира Винниченка, якою УФК відзначуватиме мистців, діячів культури і письменства за особливий вклад до „національної духовної скарбниці".

Як бачимо з останніх повідомлень української підсовєтської преси — тісний зв'язок із українською діяспорою не лише не переривається, а навпаки різними шляхами посилюється. Один з-поміж них — це відзначування не лише діячів культури на материку, але й особливо видатних українців поза межами України. Адже довідуємося, що першими лавреатами почесної премії ім. В. Винниченка названо, — як пише газета — відомого українського поета, Миколу Руденка, який торік повернувся на рідну землю з багаторічного вигнання за свою правозахисну діяльність та закордонного українського літературознавця Григорія Костюка.

Микола Руденко, колишній політв'язень і автор понад 40 книг, серед яких поезія, проза, наукова фантастика, філософсько-економічні праці. Ось назви деяких його книг: романи „Вітер в обличчя", „Остання шабля", „Чарівний бумеранг", „Народжений блискавкою", „Орлова Балка"; поезії „Оновлення", „Всесвіт у тобі", „Сто світил" та інші; публіцистичні твори „Економічні монологи" і „Шлях до хаосу", п'єси і повісті.

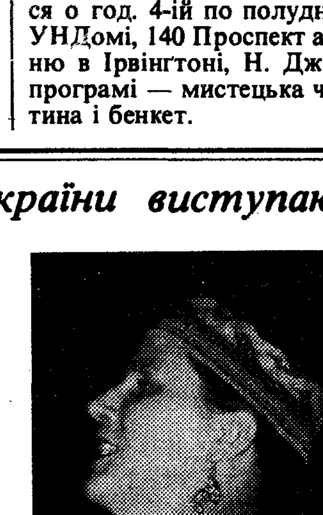
Григорій Костюк (псевдо Б. Подоляк) — літературознавець і критик, родом з Поділля, член літературної групи „Пролітфронт", на поселенні колишній голова і організатор Об'єднання Письменників „Слово", автор статтей і рецензій, критично-біографічних нарисів. У цій же газеті, з уваги на те, що Г. Костюк нині в Україні майже незнаний,

(Закінчення на стор. 4)

Мистці з України виступають на Союзівці

Союзівка. — В суботу і неділю, 15-го і 16-го червня, гості Союзівки матимуть знамениту нагоду бачити і чути виступи двох мистецьких сил з України, які відбувають своє турне по Північноамериканському континенті. На цей кінець тижня припадає також сьоме з черги союзове свято Дня Батька.

Перший концерт відбудеться в суботу в год. 8-ій вечора, на якому виступить відома співачка українських народних пісень Ніна Матвієнко. Її перше в ЗСА турне відбувається під еґідою аґенції „Браво інтернешенел" і концерт буде з оплатою. Після концерту буде забава, на якій гратиме оркестра „Звуки Союзівки". В оркестрі грають Гриць Гриновець та Степан

Н. Матвієнко

Бень.

В неділю, в год. 3-ій по полудні виступить із своєю програмою чоловічий квартет з Києва „Явір".

Н. Матвієнко розпочала свою кар'єру як співачка в хорі ім. Г.Г. Верьовки, в якому вона досі є солісткою. Вона — лавреат всесвітнього радіоконкурсу фолкльорних записів в Празі 1979 року та лавреат державної премії ім.Т.Г.Шевченка, народна артистка України. Її репертуар складається із українських фолкльорних і автентичних пісень та творів сучасних українських композиторів.

Заохочується всіх прибути чисельно на це Свято Батька на Союзівку. Можна користати із знижених цін за нічліг та харчування і організувати дводенні автобусові прогульки. В справі замовлень слід телфонувати на число оселі (914) 626-5641.

У СВІТІ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ КПСС опублікував заклик до ленінґрадців не допустити до зміни назви міста, бо це, мовляв, було б знущанням над численними героями, які боронили це місто перед наступом гітлерівських військ і тисячі загинули в його обороні. Ленінґрад місто герой, говориться у зверненні ЦК КПСС, і таким повинно залишитися для майбутніх поколінь. 12-го червня в Ленінґраді, разом з президентськими виборами мав би відбутися референдум у справі переіменування міста. Російські демократи домагаються, щоб містові була привернена його первісна назва Петроґрад. „Задумана акція, кажуть речники Комуністичної партії, є суто політична і може довести до дестабілізації і конфронтації між поодинокими політичними партіями в місті".

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД Пресс повідомляє з Нікозії, що урядові особи Савдійської Арабії запросили президента Ірану Гашемі Рафсанджані відвідати Ріяд. Від часу відновлення дипломатичних зв'язків між Савдійською Арабією й Іраном в березні цього року, Іран відвідав недавно савдійський принц Савд аль Фейсал, який намагався переконати іранців до більш конструктивного співробітництва з країнами, які шукають способів для встановлення довготривалого миру над Перською затокою. Дипломатичні зв'язки між цими двома країнами були перервані в 1988 році, коли Теґран дуже активно намагався експортувати ісламську революцію до інших арабських країн.

МІЖНАРОДНИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ повідомляє, що становище етіопських втікачів, розміщених у тимчасових таборах, залишається дуже тяжким, оскільки не припиняються жорстокі збройні сутички між різними групами бунтівників. Згідно з оцінкою експертів ОН, Народний революційний демократичний фронт Етіопії (НРДФ), який усунув марксистський рержим Менґісту Гайля Маріяма, готовий до співробітництва з міжнародними організаціями, але не має потрібного досвіду і, крім того, не повністю контролює ситуацію в країні. Громадянська війна між недобитками військ Менґісту Гайле Маріяма і формуваннями фронту не дає змоги вчасно відправляти вантажі міжнародної допомоги в табори втікачів.

УРЯД МОНГОЛІЇ ОФІЦІЙНО повідомив, що перехід країни до ринкового господарювання розпочнеться з кінця червня: на авкціонах будуть розпродуватися крамниці і підприємства. Під час другого етапу приватизації, вже в серпні чи у вересні, 2,200 державних підприємств (з 2,600) випустять акції і їх зможуть придбати як монгольські, так і чужинецькі громадяни. Провідні економісти передбачають, що процес переведення країни на ринкові відносини займе приблизно рік часу.

В АМЕРИЦІ

ФЕДЕРАЛЬНІ СУДДІ ЗСА звернулися до Конґресу з проханням виділити їм понад 11 міл. дол. на забезпеченеву систему їхніх мешкань, батерійні телефони та автоматичні вмикачі для авт, що діють на віддаль. Крім цього судді старатимуться про звільнення від льокальних законів щодо пальної зброї, щоби вони могли для власної охорони носити зброю. Суддя Стенлі Споркін із федерального суду дистрикту Колюмбії сказав, що спонукою до цього прохання було вбивство судді Роберта Венса в грудні 1989 року, якого вбито бомбою, післаною поштою до його помешкання у Бірмінґгемі, Ала. Р. Венс був державним суддею апеляційного суду 11-ої округи.

НОВІ ПІДРАХУНКИ Департаменту торгівлі виказують, що сума закордонних вкладів у ЗСА є багато більша, як американські вклади за кордоном. Ці зіставлення викликали гарячі дискусії серед економістів. Деякі економісти твердять, що це є тільки доказом того, що ЗСА є добрим місцем для інвестицій. Одначе інші з їхнього гурту до спілки з політиками остерігають, що такий стан вказує на неспроможність ЗСА змагатися на міжнародному ринку і з цього приводу поволі віддають країну заграничним торгівцям.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ власті зарядили евакуацію всіх військовиків і їхніх родин з летунської бази ім. Кларка на Філіппінах з уваги на можливу небезпеку століттями бездіяльного вулкану, що раптово почав зі свого нутра випльовувати каміння та гарячий попіл. Місцеві власті заявили, що жертв людських з приводу вибуху вулкану Пінатубо, віддаленого 10 миль на захід від летунської бази ім. Кларка, не було. Речник летунської бази підполковник Рон Ренд заявив, що всіх евакуовано до повітряно-морської бази Кубі, біля американської морської бази в Субійській затоці. Він також підкреслив, що для охорони вище згаданої летунської бази залишено відповідну кількість війська.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ТЕНІСИСТ Джим Курієр став чемпіоном у тенісових змаганнях Франції, перемігши свого співвітчизнянника Андре Аґассі. Після понад тригодинних завзятих змагань 20-літній Дж. Курієр з місцевости Дейд Сити, Фла., здобув перемогу та чашу чемпіона вислідом 3-6, 6-4, 2-6, 6-1, 6-4. Це вперше від 1954 року боротьба за чашу Франції розігравалась між двома американцями.

АМЕРИКА І ЯПОНІЯ погодились на полегшу дозволів для фірм, що експортують комп'ютери високої потужности до союзних країн індустріяльного світу. Одначе згода виключає з користування цими можливостями майже 30 країн, які не підписали згоди про заборону нуклеарної зброї та для деяких інших, що їх підозрівають у виробництві нуклеарних ракет далекого засягу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00 Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Небезпечна гра Їцака Шаміра

Після Першої світової війни появилася повість Ремарка „На Заході без змін". Книжка стала надзвичайно популярна, перекладено її на різні мови. Титул узято з німецьких воєнних комунікатів, проголошуваних для заспокоєння людей тоді, коли насправді шаліла кривава людська м'ясорубка. Нагадується ситуація на Близькому Сході. Ізраїльсько-арабська ситуація „без змін". Але вагітна можливим трагічним вибухом.

На цьому місці була вже мова, що державний секретар Джеймс Бейкер, зізнаючи на Комісії закордонних справ Конґресу одверто закинув Ізраїлеві, що цей своєю непримирливістю найбільше шкодить мировому посередництву Америки. Ізраїльський прем'єр Їцак Шамір обурився, але Буш солідаризувався з Бейкером. Швидко потім президент Буш вислав Ізраїлеві, Єгиптові, Сирії, Йорданії і Савдійській Арабії однозвучного листа з просьбою виявити у проблемі ізраїльсько-арабського конфлікту компромісовість для загального добра. Їцак Шамір відповів вісімсторінковим крутійським листом, сутній зміст якого є відкинення заклику Буша і його конкретної пропозиції, щоб під еґідою Організації Об'єднаних Націй відбулася для цієї справи міжнародна конференція.

„Ню Йорк Таймс" з 8-го червня приніс довгий допис з Єрусалиму про цю справу. Шамір, мовляв, не хоче ніякої міжнародної конференції, бо знає, що там робитимуть на нього чи пак на делеґацію Ізраїля сильний натиск, щоб звернути арабам окуповані у 1967 році землі і знайти якусь компромісову формулу з делеґацією від 3-ох мільйонів палестинців, замешкалих тепер найбільше в Йорданії і Сирії. Шамір є головою екстремно правої партії Лікуд, союзної з не менше екстремними і непримиренними ортодоксійними партіями: Покищо Буш і Бейкер заходяться тільки щодо узгіднення процедури замирення. Америка і західній бльок НАТО наполягають на скликання міжнародної конференції під покровом ООН, як найбільш авторитетного форуму. Шамір заявляє, що ніяка конференція взагалі непотрібна, бо коли арабські лідери прагнуть миру — хай безпосередньо переговорюють з Ізраїлем. Він промовчує, що арабські лідери не можуть іти на безпосередні розмови з Ізраїлем, коли ізраїльський прем'єр і члени його уряду раз-у-раз заявляють що не може бути мови про повернення арабам правобережжя ріки Йордану, смуги Ґази й верховини Ґоляну, бо вони за біблійних часів були ізраїльськими, а тепер потрібні Ізраїлеві як терен замешкання і з погляду безпеки держави.

Автор цієї кореспонденції у „Ню Йорк Таймсі" Ирл Брінклі стверджує, що Буш має тепер до вибору три можливості: 1) занехати дальші спроби замирити Ізраїль з арабами за посередництвом Америки і залишити Близький Схід таким, як є; 2) вислати знову Бейкера на ще одну таку місію, бо Бейкер — за фахом дуже здібний адвокат із святою терпеливістю — і 3) розіслати всім країнам Близького Сходу запрошення на конференцію до Вашінґтону й побачити, хто як поведеться. Лідер, який знехтує таке запрошення, образить Буша і стягне на себе докір, що не хоче миру.

Усі речі роблять люди. У даному випадку корінь лиха у тому, що в Ізраїлі прийшли до влади націоналістичні й релігійні екстремісти, а відомо, що екстремісти неспріятливі на розумові арґументи, бо вони — фанатики. Розумовий арґумент, що із-за окупованих арабських земель ввесь арабський світ визнає державну екзистенцію Ізраїля, чого дотепер нема (за винятком единого Єгипту) і що настане мир без хронічної загрози війни — Їцака Шаміра не переконує. Мовляв „ми не боїмося". Така настанова уряду Шаміра ставить уряд Буша у дуже прикру ситуацію. Ізраїль — союзник Америки, вона не може допустити до його катастрофи з міжнародних і внутрішньо-американських причин. Але й Америці залежить теж на добрих взаєминах з арабським світом і вона не може толерувати дальшу окупацію арабських земель Ізраїлем особливо після, недавньої війни у тому обширі, в якій Єгипет, Савдійська Арабія і Сирія були союзниками Америки, членами міжнародної коаліції. Небезпечна гра Шаміра у цьому, що Близький схід — це один великий арсенал зброї. Це приповідкова бочка пороху. Ізраїль вірить у свою збройну силу, але він не може існувати без Америки. Як, коли і хто розв'яже цей ґордійський вузол?!

Олександер Серафин

НЕВДАЧА УКАЗІВ ҐОРБАЧОВА

Протягом останнього року М. Ґорбачов прибрав собі багато влад, якими він може користуватися, виконуючи обов'язки свого уряду. Одна з таких повновласностей дає йому право видавати декрети чи укази. Указ — це постанова, розпорядження найвищого органу влади або голови держави, що має силу закону.

Укази — це нічого нового для громадян цієї країни. історія нам пригадує добре звісний жорстокий Емський указ з травня 1876 року. Це розпорядження царського уряду спрямоване на утиски української культури. Ним заборонялося ввозити до Росії, з-за кордону, українські книжки, видавати оригінальні твори українською мовою і українські переклади з російської та чужих мов. Не дозволялися театральні вистави українською мовою і на його підставі було закрито товариства, тощо.

Про указ писав також Т. Шевченко:

Од матушки — цариці,
Таки із самої столиці
Прийшов указ лоби голить.

Завданням цієї статті не є аналізувати історичні значення указів чи їх гальмування розвитку української культури. Метою є звернути увагу на ефективність чи брак ефективности в деяких указах Ґорбачова.

Наприклад, указ відносно економічних злочинів дав міліції і спеціяльним відділам безпеки право роботи наскоки на державні підприємства, кооперативи, приватні фірми і навіть спільні підприємства з чужими партнерами і перевіряти їхній товар, готівку і торговельні конта. Офіційною метою цього акту є ліквідувати чорний ринок, але дійсним його завданням є придушити початки вільної торгівлі і приватної ініціятиви.

Відділи безпеки чи міліція не здібні розрізнити між спекулянтом і капіталістом і добрі підприємства можуть стати жертвами указу. Наприклад, мільйонер Артим Тарасов нарікає, що під еґідою указу, були нелеґальні обшуки бюр його фірми у відсутності його працівників. У дійсності, його валютне банкове конто з дев'ятьма мільйонами долярів було заморожене.

Появився указ з минулого березня, що забороняв усі політичні многолюдні збори в Москві. Відповідь на цю заборону було згромадження великої кількости жителів столиці з протестом, не зважаючи на покликання до акції військових частин.

Указ про припинення страйків. Російські і українські вуглекопи продовжували страйки ще з більшою енерґією. Працівники кількох фабрик у Мінську також зіґнорували заборону страйку. Страйки в Білорусії почалися проти підвищення цін, але швидко прийняли політичне забарвлення, включно з вимогами резиґнації Ґорбачова. Поширення страйків вдаряє по престижеві М. Ґорбачова і робить майбутні укази малозначними. Всякі заходи посилити економію держави спричиняють публічне обурення і принижують авторитет уряду.

В квітні 1991 року, Ґорбачов видав указ, щоб запобігти економічному хаосові спричиненому республіками, які затримують доставу товарів до інших частин країни. Цей декрет твердить, що зниження в продукції і підрив економічних договорів грозить багатьом підприємствам повною зупинкою праці. Республіки мали наладнати цю ситуацію протягом одного тижня. Як цей акт, так і інші в минулому не мали сили змусити республіки висилати свої вироби до інших частин країни.

Насильна антикризова програма — ціллю якої було протиставитися поширюванні незадоволення працівників. Цей плян спирається на авторитет центру проти чого бореться більшість республік і незадоволені працівники. Його метою є посилити авторитет екзекутиви і оскаржити інших за економічні невдачі. Ґорбачов пропонує мораторіюм на страйки, демонстрації і етнічні заворушення аж до кінця 1991 року. Організатори працівників негайно відповіли, що їхніми засобами буде дослівне пристосування фабричних правил і реґуляцій, якими вони зупинять виробництво зі середини фабрики. Ґорбачов загрозив, що видасть новий указ про строгий лад праці у кількох головних секторах економії.

Не зважаючи на арґументи за і проти специфічних розпоряджень, як ліві, так і праві були згідні з тим, що справа авторитету уряду ввести цей плян в життя була важливішою ніж його економічна ефективність. За словами аґентства „Тасс": „Сьогоднішня економічна ситуація не має виключно економічної розв'язки — роля політики є важнішою".

У половині травня, совєтський уряд проголосив, що 13 республік погодилися з деталями пляну крайньої необхідности, який виведе країну з економічної кризи. Між іншими, цей плян включає завбачливість про заборону страйків. Різниться він від інших подібних плянів, які не були успішними і кінчилися невдачами, бо його підтримує 13 республік. Заборона страйків супроводиться обіцянкою піднести платні працівників і вищою їхньою продуктивністю у деяких промисловостях.

Укази працюють тільки у диктаторській системі, коли за ними стоїть міліція чи армія, яка строго карає за їх невиконання. У демократичних країнах їм немає місця. У СССР, гласність їх невтралізує.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Іван Кедрин

П. Мегик в Україні

Коли рушилось в Україні сучасне спершу національне відродження, яке швидко перейшло у змаг за державну самостійність, розпочалися персональні зв'язки між Україною і діяспорою. Приїздили і приїздять до ЗСА і Канади чолові громадсько-політичні діячі, учені, письменники, мистці, журналісти, відвідують своїх свояків і друзів рядові українські люди. Спершу були страшенно здивовані, бо мали образ української заморської громади крізь призму ворожої большевицької пропаґанди. Подивляли культурний дорібок, великі книгозбірні в установах і приватних домах, подивляли зокрема те, що з надбань заморської України стоїть на почесному місці: образотворче мистецтво, з її імпонуючим числом та подиву гідним змістом. Але пізнавали це тільки гості з України. Широкі кола тамошнього суспільства дізнавалися про ті скарби мистецтва тільки з назви, Відхилилася залізна завіса, в останньому часі й закон скасував потребу совєтської візи на виїзд за кордон, але не скасував коштів подорожі, особливо високих коштів на американський континент. А що й американські і канадські діячі культури, зокрема мистці малярі й скульптори, не мільйонери (всупереч загальному поглядові наших земляків в Україні), то мало б хто з них може дозволити собі на подорож туди з вантажем своїх творчих експонатів, щоб там влаштували виставки — тільки для морального самовдоволення, бо дійсність в Україні все ще з комуністичною системою не дозволяє людям на люксус купувати картину.

У минулому році їздив із виставкою картин до Львова Едвард Козак із синами Юрієм і Яремою, — кожний із них теж уже зрілий мистець із власним стилем, власною тематикою і технікою малювання. Добре сталося, бо Едвард Козак унікальна постать в історії нашої культури і він та названі його сини є гідними репрезентантами цьогобічного мистецтва. Тільки високої кляси мистці повинні представити себе широкій громаді у Києві, Львові, репрезентуючи мистецьку діяспору. Тепер професійна організація мистців в Україні запросила Петра Мегика. Це добра новина, бо це один із тих ветеранів сучасного українського образотворчого мистецтва, який належить до його еліти.

Петро Мегик народився у 1899 році на Буковині. У 1920 році склав іспит зрілости в гімназії у Кам'янці Подільському й дістав свідоцтво з українським тризубом. Як він дістався до Варшави без грошей і без знання польської мови — тільки Господь і Петро Мегик знає. Прийняли його до Академії Мистецтва у Варшаві і це було чудо, що поляки зрозуміли великий талант цього молодого українця — громадянина тодішньої Української Народної Республіки, яка того ж року, осінню 1920 року, перестала існувати. Скінчив академію після чотирьох років студій, ще п'ятий рік спеціялізувався у портреті й декоративному малярстві. Вперше показав свої твори на виставці Гуртка Українського Мистецтва у 1926 році. 1944 року переїхав з дружиною до Німеччини і разом із хвилею нової іміґрації, що її перевозив до ЗСА Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК), опинився у Філядельфії, де живе дотепер. У віці 92 роки — славити Господа — завжди активний мистець-громадянин. Заснував був Мистецьку Школу, видає прегарний журнал „Нотатки з Мистецтва" при чому вийшло вже 30 чисел. Першу групову виставку у Філядельфії зорганізував був — з ініціятиви покійного д-ра Володимира Ґалана — такий світлий гурток: Сергій Литвиненко, Микола Мухин, Петро Андрусів, Степан Рожок і Петро Мегик. Із них у живих ще тільки два останні.

За мистецьким напрямком — Мегик реаліст. Він не „фотографіст", але й не відхилюється від того реального живого образу, що його творить Господь, природа й людська рука. Його техніка — олія, його кольори спокійні, лагідні. Тематика дуже різна — архітектурні об'єкти, портрети, квіти, мертва природа. Малює у порівнянні з деякими іншими мистцями, — розмірно небагато, але все ж у 48-сторінковому зшитку який появився у 80-ліття Петра Мегика під редакцією його приятеля і теж абсольвента Варшавської академії мистецтва, Петра Андрусіва, подано 52 назви вибраних найкращих творів.

(Закінчення на стор. 3)

Василь Верига

ПРАЦІ І. КОЛЯСКИ

II.

Але Коляска на цьому не зупинився, відчуваючи жаль і досаду, що його так довго ошукували та що він несвідомо працював на користь поневолювача свого народу. В 1972 р. з-під його пера вийшла збірка жартів й анекдотів на совєтські злидні „Look Comrade, the people are laughing". В 1979 р. появилася його студія п. з. „The shattered illusion; the history of the Ukrainian pro-Communist organizations in Canada", в якій автор розповів про працю ТОУК на протязі його історії, як жертвенно люди працювали в тій організації, повіривши своїм лідерам-обманцям, що Совєтська Україна, це дійсно держава українського народу. Вони повірили, що до війни там був рай на землі для робітників і селян, та що вони помагають свому народові той рай відбудувати. Їхня віра у своїх провідників була така сильна, що вони не повірили навіть своїм рідним братам і сестрам, яким удалося в часі війни втекти із совєтського „раю", що український народ на своїх рідних багатих землях мільйонами вмирав з голоду, що він живе у злиднях і під терором НКВД-КҐБ, а колгоспи — це новітня панщина.

Щойно коли совєтський уряд дозволив на спорадичні відвідини України й Совєтського Союзу, деякі члени ТОУК переконалися, що спостереження Івана Коляски були правильні й вони промовили до деякої частини членства ТОУК, яка розчарована відійшла з ТОУК, але ніде не пристала. На жаль, ніхто з тих, що побували в Україні й винесли такі самі враження як Коляска, не пішов його слідами й не написав своїх спостережень.

В 1970 роках Коляска заактивізувався в комітеті оборони дисидентів в Україні й ради ширшої інформації про них, він переклав на англійську мову збірку протестних листів Валентина Мороза під назвою „Report from the Beria reserve" (Торонто, 1974). Але Коляска на тому не зупинився і збирав матеріяли до наступних документальних праць про діяльність українських комуністів, які на ділі перестали бути українцями, а повністю перейшли на услуги Москви.

Праці Коляски принесли йому заслужене признання від національно свідомої української діяспори, переконавшись, що він людина характерна. Людина, яка мала відвагу признатися, що йшла помилковим шляхом і, побачивши помилку, повернулася із нього і стала працювати для визволення свого народу, інформуючи світ про його колоніяльне становище в СССР. Але в парі з тим посипались на нього громи з боку лідерів ТОУК. Не може йому того простити й Петро Кравчук, який нещодавно помістив у журналі „Київ" цікавий спомин про поїздку в Україну в 1955 році разом з делегацією Комуністичної Партії Канади, щоб перевірити чи існує русифікація. Делеґація повернулася й опублікувала звіт про незавидну долю української мови й культури в Україні, але скоро після того, коли з Москви покивали пальцем, делеґація, а в тому і Петро Кравчук, відкликала ту інформацію. Москва скоро переконала цілу делеґацію, що жодної русифікації в Україні нема й ніколи не було. Тепер 35 років пізніше Кравчук написав спомини, в яких стверджує, що був і терор і русифікація України, але ніяк не може признати слушности Колясці. Згадуючи про нього із жовчю, він називає його „психічно незбалянсованим". Виходить, що тільки комуністи є психічно збалянсовані, бо вони все готові біле назвати чорним і чорне білим, якщо цього забажає Москва.

У 1990 році появився другом новий твір „Partners in Tyranny; the Soviet-Nazi non agression pact", August 23, 1983. Це документальний твір, яким Коляска доказує, що тоді, коли Антанта заборонила Німеччині утримувати велику армію і зброїтися, Німеччина робила це потайки в Совєтському Союзі. Там вивчалися і тренувалися німецькі офіцери, які в 1941 році повели німецьку армію на Совєтський Союз.

Того ж самого року появилася ще й друга праця Коляски п. н. „Prophets and proletarians; documents of the history of the rise and decline of Ukrainian communism in Canada". Це велика праця, поверх 500 сторінок друку, із вступним словом Ореста Мартиновича. Це збірка перекладів редакційних статтей із різних українських комуністичних часописів у Канаді, звітів із конференцій нарад ТОУК, репортажів із поїздок в Україну й різних організаційних інформацій та повідомлень. Перший документ — це передова стаття з першого числа української соціялістичної газети „Червоний прапор" з дня 15-го листопада 1907 року, в якій з'ясовано програмові тези соціялістичної партії. Кінчається збірник оголошенням управи ТОУК, що Товариство „Україна" організує чотиритижневу безплатну прогульку для дітей членів ТОУК в Україну у віці від 14-16 років, яке появилося в газеті „Життя і Слово" 24-го березня 1986.

З цих документів довідуємося, що Товариство Україна" у Каневі нагородило Петра Кравчука медалею виданою з нагоди 40-річчя перемоги у Другій світовій війні. Очевидно, він також причинився до тої перемоги, бо громив „українських буржуазних націоналістів" за те, що вони писали правду про совєтських рай на землі та про справжнє обличчя комуністичних вож-

(Закінчення на стор. 3)

В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ вже фактично розпочались вибори президента республіки хоч день виборів назначений на 12-го червня цього року. Незалежне інформаційне аґентство „Інтерфакс" повідомляє, що вибори розпочались у віддалених районах Росії (там, де ще не дійшла технологія і дуже часто сам перевіз виборчих бальотів триває кілька днів). Виборчий закон в СССР дозоляє на таку виборчу практику, але забороняє подавати вислідти виборів перед офіційним реченцем. Головним кандидатом на пост президента є Боріс Єльцин. Його головним опонентом вважають колишнього голову Ради Міністрів СССР Ніколая Рижкова. Кандидує також колишній міністер внутрішніх справ СССР Вадім Бакатін. Усі три головні кандидати ведуть кінцеву інтенсивну передвиборчу кампанію.

М. Мельник

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕФОРМИ В СССР І УКРАЇНІ

II.

В економії із всеобхоплюючим плянуванням пляновик рішає, між іншими, про інвестиції та про ціни. Які були альтернативи в руках урядів СССР в ділянці інвестицій у відношенні до різних національних територій? Відносно України, одна можливість була, щоб розбудувати там видобування сировинних матеріялів продукцію напіввикінчених фабрикатів і технологічно нескомплікованих продуктів. Друга можливість — це розбудова індустрій, де виробляються продукти, що вимагають скомплікованих і модерних технологічних метод. Україна стоїть десь по середині між тими двома екстемами.

Недавно львівський часопис „За Вільну Україну" опублікував порівняння виробництва основних видів продукції на душу населення в Україні, Німеччині, Франції та Італії. Порівняння відносилось до електроенерґії, нафти, газу, вугілля, молока і цукру. В нехарчових продуктах Україна виглядає дуже добре. Звичайно, Україна, виглядала б багато гірше, якби порівняти продукцію авт, літаків, сільськогосподарських машин, телевізорів, черевиків, одягів, та інших цього роду продуктів.

Повновласті уряду СССР у ділянці цін як теж і концентрація адміністрації економією цілої країни в Москві, дозволяла урядам СССР на просто колоніяльну експлуатацію України. Міністерства і відомства центрального уряду були безпосередніми адміністраторами біля 95 відс. підприємств України. Часопис „Радянська Україна" з 27-го червня 1990 року передає доповідь голови Ради Міністрів Масола, **з якої довідуємось, що два роки** тому Раді Міністрів УССР **було підпорядковано 6-7 відс.** промисловости України. Тепер цю пропорцію доведено до 40 відс.

Технічно, відс. цього роду експлуатація — це дуже проста справа. Уряд замовляв товари за ціни, які в Україні були багато нижчі, чим пересічні ціни в СССР. Наприклад, голова Ради Міністрів України Фокін у своєму виступі на телебаченні 27-го лютого ц. р. сказав таке: „...з 1-го січня цього року оптові і закупівельні ціни на ліс, нафтопродукти, машини та устаткування зросли у 2-3 рази, а на українське вугілля — просто язик не повертається — ціни були підвищені тільки на 19 процентів. Такі дії союзного міністерства були незрозумілі не тільки шахтарям, а й нам". Ця заввага свідчить теж, як виглядає економічна суверенність України в дійсності.

„Літературна Україна" з 14-го березня ц. р. помістила статтю Сергія Плачинди, де автор у гострий спосіб нарікає на союзний уряд за його економічну політику в Україні, зокрема на смішно малі інвестиції. Він теж завважує: „Таке 'перекачування' бачимо і в царині сільського господарства республіки, де чітко і нещадно діє дискримінаційна структура закупівельних відносин між центром і українським селом". Наприклад, в 1989 році ціни на тонну наступних продуктів були такі: зерно — Україна 191 карбованців, Росія 227 карб.; цукрові буряки — Україна 48 карб., Росія 73 карб.; картопля — Україна 167 карб. Росія 226 карбованців і т. д.

Цього роду експлуатація та дискримінація в ділянці інвестиції були б неможливі в економії вільних ринків, де підприємства і земля були б в руках приватних власників і де ніякий уряд не міг би сказати підприємству, що і як продукувати і які ціни накладати на продукти.

Десь на початку 1988 року почалися перші серйозні кроки в напрямі переходу до економічної системи вільних ринків. Реформи ці почали ініціювати люди, які ще рік-два тому випрацьовували маніфести про переможний похід плянової економії СССР у XXI століття.

Коли б в 1985 році до влади в СССР прийшли демократи, тоді вони почали б впроваджувати реформи з **ентузіязмом і поспіхом. Тоді теж сьогодні економія цього простору не стояла б перед майже неминучим банкрут**ством. Уряд Ґорбачова почав реформувати економічну систему під примусом і без переконання. Люди ці правдивого вільного ринку впровадити не хотіли. Вони думали, що створять щось ориґінальне, щось в роді комуністичного вільного ринку. І тому всі ті реформи від 1988 року дотепер позначені такими великими обмеженнями, що вони бажаних успіхів не дали.

Першою цього роду реформою був закон про кооперацію з 26-го травня 1988 року. На основі закону, кооперативи можна організувати і для продукції, і для торгівлі, і для послуг і в сільському господарстві. Кооперативи можуть також мати форму акційних товариств, вони є власниками майна і самі децидують про те, що робити з доходом. Та разом з тим закон перешкоджає кооперативам у сповненні основної економічної функції, заставляючи їх до вживання встановлених державою цін. Податки з доходу є проґресивні й ідуть вгору дуже швидко. Крім цього, скоро після того як почали організуватись кооперативи, засоби інформації почали накидатись на кооперативи за те, що вони заробляли забагато грошей.

Оце й є комуністичний вільний ринок. Найбільш основна ідея переходу до вільного ринку — це дати можливість підприємствам заробляти так багато грошей, як можуть. Високі заробітки дають поштовх для творення більше й більше підприємств у цій ділянці, внаслідок чого і заробітки, і ціни ідуть вдолину, а разом з тим і якість, і асортимент продуктів збільшується.

Перехід до економії дійсно вільних ринків вимагає передання чи продажу майже усіх державних підприємств і сільськогосподарських земель в приватні руки. Та на думку теперішнього уряду Ґорбачова, це було б незгідне з ідеєю соціялістичного вільного ринку. В дійсності, уряд цілком не збирався передавати всі підприємства в приватні руки. В тому самому часі розраховувати на те, що кооператви могли б перебрати значну частину підприємств, було цілком нереалістично. Отже як залишити державу власником підприємств і в тому самому часі передати підприємства в приватні руки? Вони прийшли до переконання, що відповіддю на це є оренда.

Дальше буде.

ЗВЕРНЕННЯ

Після великої катастрофи в Чорнобилі, де по сьогоднішній день наші люди живуть на отруєній землі, дихають отруєним повітрям, де тисячі дітей і дорослих хворіють в наслідок радіяції та не мають належної лікарської опіки, Український Братський Союз рішився прийти з поміччю нашим сестрам і братам в Україні.

У переговорах з міністерсвом охорони здоров'я України і головою Комісії справ Чорнобиля при Верховній Раді України, Українському Братському Союзові передали велику лікарню в Києві. Український Братський Союз зобов'язався вивінувати цю лікарню усіми потрібними апаратами і належним устаткуванням та доставити їй потрібні медикаменти. Плянується пристосувати цю лікарню виключно до лікування жертв Чорнобиля, головно дітей. Сам будинок має шість поверхів та 250 просторих кімнат. Цей проєкт є виключно задумом УБСоюзу і він нічим не зв'язаний з іншими фондами чи інституціями тут в Америці. Проте, коли хтось захоче допомогти — будемо вдячні.

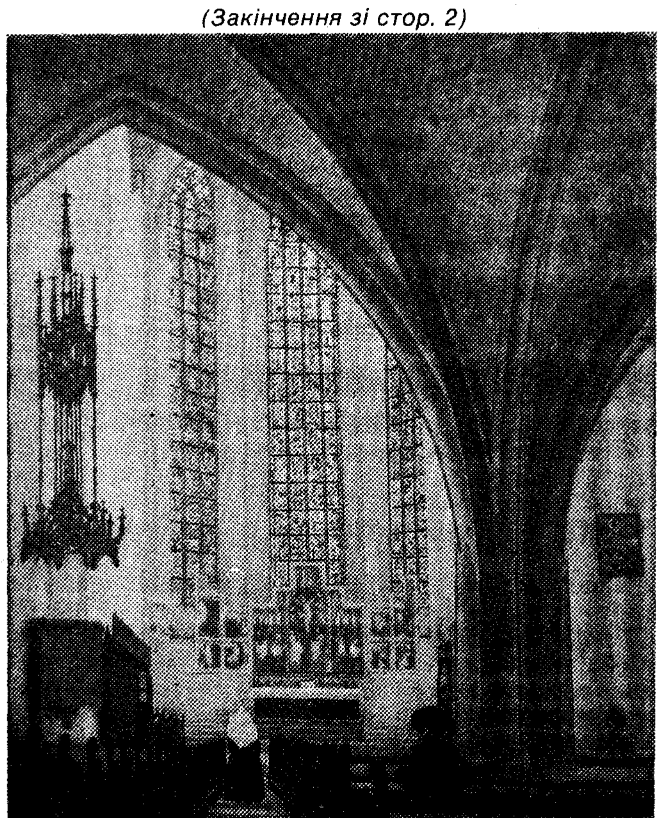
Зобов'язання Українського Братського Союзу є амбітним потягненням, бо здійснення вище згаданих потреб коштуватиме біля двох мільйонів долярів. А проте, ми переконані, що при значній дотанції УБСоюзу і випробуваній уже нераз жертвенності його членства та всієї української громади, ми зможемо впродовж деякого часу довести цей проєкт до успішного кінця.

До цього закликаємо все членство УБСоюзу та всіх людей доброї волі допомогти нам завершити цей проєкт. Всі датки можна буде відтягнути від федерального податку.

Виконавчий Комітет УБСоюзу
UFA/Chornobyl Hospital Fund
Ukrainian Fraternal Association
440 Wyoming Ave
Scranton, Pa. 18503

М. Мегик...

(Закінчення зі стор. 2)

Петро Мегик: Нутро собору у Базилеї.

Петро Мегик — не тільки мистець-маляр. Він уже у Варшаві був асистентом професора Академії і заробляв на життя вчителюванням рисунку й малярства. Він — громадська людина, стояв і стоїть все життя осторонь від політики, але патріот, який присвятив себе рідній культурі. Не заможний від наймолодших літ — незаможний і тепер, бо не мав ніколи хисту „продавати себе". Є постійним головою Філядельфійського Відділу Об'єднання Мистців Українців Америки. Втішається загальною пошаною і симпатією і тому, коли наспіло запрошення його поїхати з виставкою образів до Києва, Львова і Чернівець — склався у Філядельфії Комітет, щоб реалізувати цю добру справу. Громадяни, які мають у своїх приватних колекціях його образи — напевне радо позичать їх для показу нашим землякам, що ось це твори видатного мистця Петра Мегика. В щасливу путь!

„Вірність" — це автентичні народні танці

Відомо, як багато шкоди, часто непоправної, заподіяла Україні так звана комуністична ідеологія з її оманливими гаслами „розвитку" і „небувалого проґресу", за якими насправді ховався етноцид проти нашого народу. З життя нових ґенерацій витіснялася традиційна народна культура, передусім мова, звичаї та обряди. Штучно витворювалася і галасливо пропаґувалася „паралельна" культура, мілка і брутальна, єдиним сенсом якої було вславляти „мудрість" кремлівських вождів.

На щастя, тисячолітня українська ментальність, всупереч усім вітрам і бурям на нашій історичній дорозі, витримала і це найстрашніше випробування — московську неправду і сваволю. Ми — живі. Окрадені, зранені, знівечені, оббріхані, але все ж живі.

Нині наш народ, мов леґендарний Фенікс, піднімається з попелу. Шляхетними і енерґійними зусиллями патріотичної інтеліґенції повертаються до життя наші одвічні духовні скарби — безсмертні імена нашої історії, святі християнські звичаї, любі нам празники, неповторні, неперевершені і тому так люто переслідувані окупантами і яничарами наші козацькі та стрілецькі пісні.

І танці також. Народний танець безперечно є одним з феноменів української культури. Одначе мало хто з нас замислюється над тим, що наш танець не в меншій мірі, ніж пісня, є невичерпний у своїх виявах, у своїх музичних і хореографічних гранях. Наприклад, дуже цікаво добачити в цих гранях сильний географічний чинник, адже ж і на музику, і на рухові елементи виразно, властиво, вирішальним чином, впливає місцевість, у якій той танець прийшов до життя. Скажімо, у степовій частині України музичний темп, рух і жест — широкі, розлогі, мов степ. А в Карпатах, в тисняві гір, на крихітних селянських обійстях хлопці і дівчата танцюють, наче вогонь палахкотить — ніби на місці, а іскри летять до неба.

Сьогодні в Україні є багато ансамблів, професійних і аматорських, які розуміють високу вартість автентичного українського танцю і його відновлення роблять головним змістом своєї творчої діяльности. До таких ансамблів належить „Вірність". Хочете переконатися — є добра нагода: „Вірність" приїздить до З'єднаних Стейтів Америки зовсім скоро — 18-го червня, і виступить з вельми оригінальною програмою принаймні в семи місцях.

Ансамбль виник з дружньої і талановитої громади студентів Львівського Політехнічного Інституту. У творчому складі — 30 танцюристів, хореограф Анатолій Фолош і імпресаріо Стефан Шалата.

У ЗСА „Вірність" виступатиме вже вдруге — власне, меценати з української діяспори запросили львівських студентів ще раз, розуміючи, що їхнє мистецтво приносить глибоку духовну і естетичну насолоду і тому вартує нашої уваги і підтримки.

Отже, перший виступ „Вірности" відбудеться 20-го червня о 7:30 вечора, в залі школи імені єп. Келленберґа в Юніондейлі — під патронатом української католицької церкви св. Володимира Великого в Гемстеді, Лонг Айленд.

Наступні виступи, 21-го і 22-го червня — на фестивалі української католицької парафії св. Михаїла в Йонкерсі.

На оселі „Верховина" у Ґлен Спей Ню Йорк, концерт розпочнеться о 4 год. по полудні 23-го червня.

В понеділок, 24-го червня, концерт у парафіяльній залі української католицької церкви Найсвятішого Серця в Джансон Сиţі, Ню Йорк.

По тім, у вівторок, о 7:30 вечора — на оселі Союзівки, під патронатом Українського Народного Союзу.

В Українському Народному Домі в Гартфорді, Коннектикат, „Вірність" танцюватиме 27-го червня.

Останній виступ — 29-го червня у Бостоні, в парафіяльній залі української католицької церкви Христа Царя.

„Вірність" справді вірна нашій культурі, нашій незнищенній українській душі. Тому не пропустіть нагоди!

Петро Граничний

Праці...

(Закінчення зі стор. 2)

дів.

Книжка „Пророки і пролетарі" подає багато документів про ріст, діяльність та занепад ТОУК, якого навіть безплатні „путьовки" до Совєтського Союзу не в стані врятувати. Це цінний збірник зокрема для науковців та журналістів, зацікавлених у ролі українців у розбудові комуністичного руху в Канаді. Треба признати, що ТОУК, а зокрема його попередник Товариство Українських Робітників і Фармерів (ТУРФДім) були колись могутні організації, й жоден історик канадських українців не може поминути його мовчанкою. Цей збірник є цінним вкладом в історію канадських українців, які саме цього року відзначають століття свого поселення в Канаді, з якими зводили бої всі некомуністичні українські організації, а зокрема ветерани українських армій згуртованих у Стрілецькій громаді Канади. Під кінець годиться згадати, що книжку „Пророки і пролетарі" видав Канадський Інститут Українських Студій в Едмонтоні, за що йому належиться признання.

Накінець годиться висловити признання Іванові Колясці за його цікаві й вартісні праці — лікарство на хворобу, якій на ім'я комунізм. Сподіваємося що й після його 75-ліття він і далі продовжуватиме корисну роботу.

ЗАКЛИК У СПРАВІ ДОПОМОГИ

Книга була і є духовим дзеркалом народу, з якого він читав свою минувшину, але й майбуття. Народ без власного друкованого слова, а надто книжного, — німа дитина, котрої не розуміє навіть рідна мати.

Ми стоїмо на грані між буттям і небуттям, загроза українському книгодруку в Чехо-Словаччині в наслідок різних причин — гірка реальність. Це тим більш прикро, що у видавничих плянах знаходимо імена й твори досі заборонених мистців української діяспори (Є. Маланюк, О. Ольжич та інші), але й „домашніх" авторів (М. Мушинка, М. Шмайда, Ю. Бача). Окрім художньої літератури, рахувалося з виданням фолкльорно-етнографічних та літературно-історичних досліджень українців Карпатського реґіону.

Без вашої допомоги рукописи не вийдуть! Тому звертаємося до всіх людей доброї волі, передусім до українців як на великій Україні, так і в діяспорі, до культурно-громадських спілок та осередків, наукових товариств — станьте спонзорами Відділу української літератури в Пряшеві, замовляйте і купуйте книжки нашого видавництва, вносіть бодай скромні пожертви до Фонду Української Книги на адресу: ČSFR, Všeobecná úverová banka, Bratislava — mesto, č. ú.: 21404-012, numerický kód — 0200.

Будемо вдячні за кожну добру пораду, поміч та співпрацю!

Футбольна збірна УСЦАК змагатиметься проти УСО „Тризуб" і збірної східньої Пенсильванії

Горшам, Па. (М. Б-й). — Тут в неділю, 16-го червня, о год. 2:30 по полудні, на грищі „Тризубівки", ще перед виїздом в Україну, відбудуться футбольні змагання між збірною УСЦАК і збірною східньої Пенсильванії. Головним тренером збірної УСЦАК є Євген Чижович. УСО „Тризуб" є основним спонзором футбольної збірної УСЦАК яка тренуватиме на „Тризубівці" від 15-го до 19-го червня.

Згадана збірна УСЦАК змагатиметься також проти футбольної дружини УСО „Тризуб" у вівторок, 18-го червня о год. 6:30 по полудні на майдані „Тризубівки".

В неділю, 16-го червня, на „Тризубівці" відбудеться День Батька. В програмі цього дня, крім вже згаданих змагань, є пікнік з добірною кухнею і відповідною програмою. Початок пікніку о год. 1-ій по полудні.

Під час цієї імпрези всі передплатники зможуть отримати книжку, яка появилася з приводу 40-літнього ювілею УСО „Тризуб". Пепередплатники зможуть набути цю книжку під час всіх згаданих імпрез.

В Україні виростає державно-творча верства

Навіть відомий російський політичний діяч Владімір Буковський на сторінках газети „За Вільну Україну" з 13-го березня 1991 року в своєму інтерв'ю ствердив, що сучасні українські політичні провідники — „це професійні політики. Такими є і Чорновіл Лукяненко і Горинь та інші". Він лише підтвердив те, в чому ми всі є переконані.

Провідну державно-творчу верству виховується поколіннями, відповідними школами і практичною діяльністю у державних інституціях. Ми тих можливостей не мали, ще й тепер не вповні маємо. І все ж Україна ніколи не була бідна на інтелігентних, мислячих людей, цілком здатних стати врівень з професійними політичними діячами. Треба їм лише уважно приглядатися, щоб належно їх оцінити.

Приятелі Руху, Відділ Північного Ню Джерзі, мали нагоду 4-го травня 1991 р. гостити в Нюарку, Н. Дж. Вячеслава Чорновола та Ярослава Кендзьора. Понад 300 осіб мали нагоду почути їх думки щодо сьогоднішньої української політики.

Після 70-річного спустошення, якого заподіяли Україні комуністична ідеологія і практика, український народ поволі відживає і приходить до себе. Не можна усього зробити за раз, революційно, але поступово, еволюційно. Всякі екстремні погляди можуть в цім часі нашкодити. Україна потребує відваги, але також і витримки, і врівноважености. Треба рахуватися з реальними чинниками, з об'єктивними обставинами і без поспіху, але рішуче йти до мети, до самостійної української держави. Єльцин в цій ситуації може нам сприяти, проте його цілі і наміри можуть і не збігтися з нашими. Чорновіл висловив впевненість, що в побудові незалежної української держави візьмуть активну участь не лише українці, але все населення України, без різниці в національній чи релігійній приналежності. Дійсно говорив державнодумаючий чоловік, який має теж свою „активну позицію", але вона продумана, цілоспрямована і реалістична, отже — доцільна.

Глибоким психологом і соціологом виявився в своїй доповіді депутат Верховної Ради України Ярослав Кендзьор. Синьо-жовті прапори, які уже повівають на державних будинках — це лише засіб, а не самоціль. Провал єдности 239 „твердих" комуністів у Верховній Раді неминучий, бо усвідомлення національних інтересів чимраз глибше проникає в „групу 239". Не крик, не лайки, але щире шукання спільної дороги — це головна девіза.

Дружина Чорновола Атена Пашко прочитала кілька своїх патріотичних віршів, які присутні дуже щиро сприйняли. Керівник зборів проф. Роман Андрушків після виступів гостей добре відбув заключну частину запитань і відповідей. Вечір пройшов з великим успіхом.

Іван Я. Хамуляк

Мистецькі вироби на Фестивалі

Голмдел, Н. Дж. — Тут в суботу, 15-го червня, в Гарден Артс Центрі відбудеться щорічний Український Фестиваль, на якому гості зможуть ознайомитися з українським національним мистецтвом, насолоджуватися виступом вокального квартету „Явір", що прибув з України, виступом танцювального ансамблю „Летючі козаки" та програмами інших мистецьких груп.

На фестивалі також можна буде придбати вироби українського народного мистецтва, в тому числі й „Чорнобильську Мадонну" виконану в обмеженій кількості майстром гончарного мистецтва з України Вячеславом Рисцовим.

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого найдорожчого
БАТЬКА, ДІДА І ПРАДІДА

бл. п.

ІВАНА КЕФОРА

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ
в середу, 19-го червня 1991 р. о год. 8:30 рано
в церквах:
св. Юра в Ню Йорку та св. Софії в Римі

Просимо про молитви за спокій душі покійного.

Донька ОЛІМПІЯ РОГОВСЬКА з родиною

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІД СМЕРТИ
нашої найдорожчої МАМИ І ТЕТИ

бл. п.

ЮЛІЇ ЖУК

будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ
у вівторок, 18-го червня 1991 р.

у Монтреалі, в церкві св. Михаїла (20.УІ. 1991)
в Ляшін, Квебек, в церкві св. Василія Великого
в Торонто, в церкві Пресвятої Евхаристії
в Римі, в церкві св. Софії
у Львові, в церкві Преображення Господнього

Про молитви за спокій душі Покійної просять:

донька — ЛЮБА
сини — РАДОСЛАВ
ІРИНЕЙ
сестрінки — ЗИНОВІЙ ДУДА з дружиною СОФІЄЮ і донею ІРИССОЮ
БОГДАН ДУДА з дружиною ЗЕНОЮ і дітьми ЛЕВОМ, ЗІРКОЮ, ЮРІЄМ, ЄВГЕНОМ І МАРТОЮ
та їхніми родинами.

У глибокій печалі сповіщаємо, що виснажений недугою серця, 8-го червня 1991 р. упокоївся

бл. п.

ІВАН КОРОВИЦЬКИЙ

ПОХОРОН відбувся 11-го червня на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Згадаймо його у серцях наших —

ОЛЕНА — дружина
Рідні тут і на батьківщині

Пластова Оселя „Вовча Тропа"
ДІЛИТЬСЯ СУМНОЮ ВІСТКОЮ
ЩО ВІДІЙШОВ ВІД НАС
ОДИН З ОСНОВОПОЛОЖНИКІВ ОСЕЛІ,
ТА ДОВГОЛІТНІЙ ЇЇ ГОЛОВА

ПЛАСТУН СЕНІОР КЕРІВНИЦТВА

ЯРОСЛАВ БОЙДУНИК

РОДИНІ СКЛАДАЄМО СПІВЧУТТЯ.

УПРАВА ОСЕЛІ

В глибокій повазі повідомляємо
усіх пластунів і пластунок
та українське громадянство, що
в дні 6-го червня 1991 року
засів при Вічній Ватрі

пл. сен. кер.

ЯРОСЛАВ БОЙДУНИК

довголітній відданий всеціло Пластові провідник, голова Крайової Пластової Старшини в роках 1967-1971, голова Крайової Пластової Ради, довголітній голова Управи Оселі „Вовча Тропа", довголітній діловод господарки і фінансів КПС, нагороджений за свою працю найвищим пластовим відзначенням св. Юрія в золоті.

Спи спокійно Дорогий Друже, хай сняться Тобі полонини і ліси Твоєї улюбленої „Вовчої Тропи"!

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в днях 8, 9 і 10-го червня 1991 р.

Пластовій Родині сл. п. друга Я. Бойдуника — дружині Дарії, дочці Аді, зятеві Орестові та внучатам Талі і Даріянові стискаємо щиро лівицю.

Крайова Пластова Старшина
і Крайова Пластова Рада в ЗСА

Гантер перед літнім сезоном

Гантер, Н. Й. (М. В-а). — Гантер у Кетскильских горах займає поважне місце в житті української громади в Америці.

Прегарна дерев'яна церква на високому горбі наче перенесена з Гуцульщини, спонукує численні авта, які мчаться внизу по шосе, зупинятися і подивляти ту унікальну атракцію. **Всередині церкви іконостас і свічник** роботи Михайла Черешньовського, образи у суворому візантійському стилі пензля св. п. Петра Холодного. Церква св. Івана Хрестителя і поруч неї „ґражда", культурний центр Гантеру, є ґордістю невеличкої української громади. Гантер зискав собі уже славу центру мистецького життя. Деякі видатні мистці живуть тут і мають власні ґалерії, інші літом приїздять і влаштовують індивідуальні та збірні виставки. Приготовляючись до цьогорічного літнього сезону, який триває у липні і серпні, церковно-громадський Комітет, до якого належить парох о. д-р Володимир Фіґоль, двоє обрані громадою „особи довір'я", Марія Вижницька й Володимир **Левицький**, та почесний „муж довір'я" меценат церкви д-р Іван Макаревич, розіслав на близько 1,000 адрес коротке ввічливе повідомлення про найважливіші події літнього сезону біля церкви.

7-го липня, в день патрона церкви, відбудеться відпуст. В той же день буде у „ґражді" відкрита збірна мистецька виставка, яка щороку нараховує коло 50 експонатів. Тоді відбудеться розіграа льотерії, для якої **дарував по одному своєму** образові такі мистці: Б. Божемський, Я. **Вижницький**, З. Голубець, Е. Козак, Я. Еозак, Ю. Козак, М. Левицький, М. Мороз. Людмила Морозова, Галя Новаківська, з приватної колекції М. Неділко, Б. Титла й М. Черешньовський. Усім тим видатним мистцям, які вже ввійшли в історію українського образотворчого мистецтва, належить сердечна подяка за їхній дар. Також 7-го липня відбудеться посвячення пропам'ятної плити біля дуба, що **його посадив Блаженніший** Кардинал і Патріярх Йосиф Сліпий, коли відвідав **Гантер і цю нашу** церкву 8-го червня 1968 року.

У Гантері й сусідніх містах розліплені англомовні афіші з програмою концертів української музики і співу у семи суботах у **ґражді**", зорганізовані д-ром Ігорем Соневицьким. **Громада** сподівається, що місцеві українські відпочинкові оселі заповняться гістьми як щороку, вони насолоджуються природою, яка **живо нагадує Гуцульщину над Черемошем, та** можуть тут відпочити й набрати сил, віддихаючи повітрям, що насичене смерековим і сосновим пахом.

Збірка про християнство отримала першу нагороду

Чикаґо. — У філателістичній виставці КОМПЕКС'91, яка відбулась в днях 24-26-го травня в Чикаґо, брав участь мґр інж. Андрій Даріян Сольчаник. Його збірка „Християнство на Україні" одержала золоту нагороду КОРОС-у.

Ця 128-сторінкова збірка відтворює при допомозі філателістичного матеріялу — марки, офіційні поштові коверти та поштівки, як рівнож штемплі поштових урядів — різні аспекти християнства в Україні: історичний огляд християнства в Україні, Церкви, релігійне образотворче мистецтво, святкування (Різдво, Тисячоліття).

Міжнаціональна імпреза „П'ять літ після"

В п'ятницю, 26-го квітня, п'ять літ після вибуху ядерного реактора на Чорнобилі, відбувся в Ню Йорку цікавий хвилюючий вечір на відзначення цієї події і вшанування пам'яті її жертв. Імпреза ця справила глибоке враження на присутніх. Відразу треба підкреслити, що вона була зорганізована особами і групами, які репрезентували не тільки Україну, але також інші східньоевропейські країни: Чехо-Словаччину, Естонію, Латвію, Польщу. Мистецький вечір з виконанням (перформансом) поезії та музики, відбувся силами трьох театральних організацій: Arts Club Theatre, GOH Productions і Yara Arts Group.

Arts Club Theatre — це естонська мистецько-театральна організація. GOH Productions — це мистецька група, яка поєднує різні жанри — танець, музику, поезію, театр, фільм і т. д., і засадничо працює зі східньоевропейськими артистами — чехами, естонцями, литовцями. Мистецька група ЯРА уже відома українцям, її започаткувала режисер Вірляна Ткач з Ню Йорку. Минулої осені вона ставила прем'єру „Світло зі Сходу" (A Light from the East") при Ля Мама Театрі в Ню Йорку. Тема цієї драми — геніяльний аванґардний український режисер Лесь Курбас і його рання експериментальна праця в театрі перед 20-ми і в 1920-ті роки.

Всі три організації є американським резонансом недавніх подій і змін в СССР та Східній Европі. Молоді мистці, народжені в Америці, але походженням слов'яни чи балтійці, намагаються налагодити зв'язки з мистцями їхніх батьківщин, з тих країн, які тепер, хоч і не без болю відроджуються політично, національно і культурно.

Три режисери — Вірляна Ткач, Линда Пакрі та Боні Су Стайн, разом з Вітом Горейсом, вирішили, що найкращий спосіб вшанувати пам'ять Чорнобиля — це поєднати мистецькі зусилля. Вони зібрали талановитих людей і спрямували їхню енерґію, щоби гідно й ориґінально згадати траґічну чорнобильську подію.

Настрій вечора був серйозним, але не безнадійним, зворушливим, але не сантиментальним. На початку програми було повторено факти про Чорнобиль, включно зі споминами очевидців. Решта програми — мистецькі тлумачення, події. Людям потрібно не тільки знати факти, але й треба висловлювати свій жаль, свій гнів, своє горе, щоб хоч до певної міри збагнути свій час і свою ролю, своє призначення в в ньому.

Українські поезії були представлені у драматичній формі режисурою Вірляни Ткач: „Материнська пісня з чоловічої душі" Івана Драча, з циклю „Чорнобильська Мадонна", „Травень" Наталки Білоцерківець, „Молитва" Богдана Бойчука і вірш Ігоря Римарука в перекладі — Найт Войсес". Це були не просто деклямації, а перформанс на англійську. Читачі немов би передавали один одному слова, ритмічно переливаючи строфи з однієї мови в іншу, так що витворювалася смислова і емоційна одність. Це виявилося найяскравіше у вірші „Травень" Н. Білоцерківець, в інсценізації якого брало участь 8 осіб.

Естонською мовою виступала Тіна Алеман, а латвійською — Баїба Біколе, і хоч багато слухачів не зрозуміли б їхні поезії без перекладу, саме звучання цих мов, їхні музично-ліричні можливости витворювали атмосферу єдности і ясности.

Музичну частину програми виконано на ідиш, а також по-польськи. Майкел Алперт, гармонія, разом з Марґо Леверетт, кларнет, співали пісню „Чорнобиль" на ідиш. Ця пісня немов біблійний плач, емоційно висловила універсальний жаль і смуток. Польські голоси були репрезентовані Ольґою Швайґер і Мечиславом Літвінським, які з великою чуттєвістю „Tak trzy maj", уривок з міні-опери Швайґерової. Цей виступ приголомшив публіку: співачка, вдягнена в яскраво-червону сукню, продемонструвала надзвичайні ефекти своїм „акробатичним сопраном". Цим голосом викликано настрій абсурду — з погляду жінки. Бо як же жінці — охоронниці домашнього вогнища — погодитися з руїнницькими наслідками радіяції? М. Латвінський, аванґардний композитор, музикант і співак з Польщі, акомпаньював співачці, а потім окремо виступив зі своїм твором „Ти" і „Вшистко в цєбє". Музичні виконання, хоч маланхолійні, позначені монотонністю і повторенням акордів і фраз, втягали слухача в лагідну, ритмічну орбіту мов і почуттів.

На кінець програми виконано вірш Богдана Бойчука „Молитва" — по-українськи і водночас по-англійськи. Заля була затемнена і виконавці — одні на сцені, інші в проході — засвітили свічі, і так, як їхні полум'я, тремтіли у повітрі глибоко зворушливі слова...

Як Чорнобильська зона не знає границь, так і мистці — їхні слова, їхня експресивність з'єдналися в одне динамічне голосіння, яким промовлена зранена Чорнобилем земля-природа.

Ця імпреза, виконана на високому культурному і духовному рівні, згуртувала різних мистців національностей. Було б цікаво і корисно подібні міжнаціональні, міжгромадські імпрези організовувати частіше.

Люба Ґавур

Відійшов вірний син Закарпатської України П. Нірода

У четвер, 23-го травня, у Пряшеві на 78-му році життя помер від атаки серця визначний український культурний та громадський діяч д-р Павло Нірода.

П. Нірода народився 9 жовтня 1913 р. в селі Синевир на Закарпатській Верховині у дванадцятидітній селянській сім'ї. Після закінчення гімназії у Береговві та здачі т. зв. „диференціяльних" педагогічних іспитів в Ужгороді, він певний час учителював у рідному селі, а в 1936 р. поступив на юридичний факультет університету ім. Коменського в Братіславі. Студії він продовжував і після окупації Закарпатської України гортіївською Угорщиною у 1939 р., правда, вже як „чужинець", без державної стипендії, яку одержував до того часу.

Після закінчення університету він залишився у Братіславі, яка на два десятиліття стала його домівкою. Працював він у словацькому міністерстві фінансів та міністерстві торгівлі. Тут він одружився на своїй землячці Іванні Стариняк, яка стала вірною супутницею його життя. Щоб дати трьом своїм дітям освіту в українській школі, в 1955 році з сім'єю переселився у Пряшів. Жив у Пряшеві, однак до 1980 р. працював головним державним нотарієм в Бардієві. У своєму районі він знав кожне село, а селяни з українських сіл (яких в районі є 38) вважали своїм опікуном і захисником, бо і в урядових справах він говорив з ними виключно по-українськи.

На Пряшівщині Павло Нірода активно залучився до культурно-освітньої та національно-виховної роботи серед українського населення. Довгі роки він був головою окружного комітету Культурного союзу українських трудящих у Пряшеві, засновником і головою спортивного товариства „Карпати", яке продовжувало традиції закарпатського клюбу „СК Русь". Часто читав лекції на національно-виховні теми, виступав на сторінках пряшівської української преси, в українському радіомовленні, зокрема в рубриці „Щирі слова". Для популяризації української школи та української преси він використовував кожну нагоду.

Був веселої вдачі, записував перлини з невичерпної скарбниці народного гумору. Частину свого репертуару опублікував у своїй 234-сторінковій книжці „Смійтеся на здоров'я", виданій 1989 р. у Пряшеві. Це перший і досі єдиний збірник народних анекдотів Закарпатської України та Пряшівщини. „Отих 200 сторінок жартів, з різноманітною тематикою, — писав він у вступі, — це тільки сота доля того, що мені протягом життя вдалося зібрати". Він підготував до друку дальші два збірники гумору й сатири, та чи в теперішній складній економічній ситуації вдасться їх видати, невідомо.

П. Нірода був справжнім патріотом свого народу, достойним продовжувачем традиції Т. Г. Шевченка, О. Духновича та А. Волошина. В національному дусі він виховав і своїх дітей — синів Святослава (юриста) й Ігоря (лікаря) та дочку Любомиру (викладача університету). Без участі П. Ніроди не обійшлося жодне українське свято, жоден концерт чи театральна вистава. Мав він вроджений талант спілкуватися з людьми і заохочувати до роботи інших. Любив він зокрема свою рідну Синевирщину, яка була для нього ідеалом природної красоти і яку він часто згадував і в силу своїх можливостей відвідував.

Відходом Павла Ніроди українська культура в Чехо-Словаччині зазнала болючу втрату, втрату, яку важко буде надолужити.

Микола Мушинка

М. Руденка...

(Закінчення зі стор. 1)

поміщено розмову з ним кореспондента „Літературної України" Юрія Пригорницького. В інтерв'ю з кореспондентом „Літературної України" виявилось, що крім багатьох літературознавчих праць в дослідженні творчости письменників України, Г. Костюк вивіз архів Володимира Винниченка з Франції до Колюмбійського університету в ЗСА. З цього часу, — як сказав лавреат, — він „ніколи не припиняв праці над спадщиною В. Винниченка".